

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 a §:n muuttamisesta sekä sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain 6 §:n 2 momentin kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa säädettyä valtion ja kuntien välistä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustenjakoa siten, että valtion osuutta korotetaan 25,3 prosentista 25,36 prosenttiin laskennallisista kustannuksista. Tällöin vastaavasti kuntien osuus kustannuksista alenee 74,7 prosentista 74,64 prosenttiin. Esityksessä ehdotetaan myös kumottaviksi

säännökset, jotka koskevat kunnan omarahoitusosuuden korottamista määrällä, joka vastaa vuoden 2002 alusta toimintansa aloittaneille sosiaalialan osaamiskeskuksille maksettavaa valtionavustusta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 lisätalousarvioesitykseen ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Valtionosuusprosentin suuruus

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 18 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustenjaon säilyttämisestä valtion ja kuntien välillä. Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat vuoden 2002 alusta kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 74,7 prosenttia ja valtion osuus 25,3 prosenttia. Jos vuotuinen kustannustason muutos on kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan tämä huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa siten, että valtion osuus pienenee asianomaisten

vuosien alennettua kustannustason tarkistusta vastaavasti.

Kustannustenjaossa otetaan edellä mainitun 18 §:n 2 momentin nojalla huomioon erityislakien mukaisten toimintojen järjestämisestä aiheutuvat käyttökustannukset ja käyttökustannusten valtionosuus. Käyttökustannuksiin ei sisälly perustamishankkeiden kustannuksia, arvonlisäveron osuutta, laskennallisia korkoja ja poistoa, lainanhoitokustannuksia eikä muita vastaavia eriä.

Vuoden 2002 alusta kuntien valtionosuuslaista poistettiin valtionosuuksien tasaukseen liittyvä rajoitussäännös, joka rajasi verotulojen perusteella tehtävän tasausvähennyksen enintään 15 prosenttiin kunnan laskennallisesta verotulosta. Tasausvähennyksen rajoituksen poistamisen johdosta seuraavaa valtion menojen vähennystä vastaava määrä lisättiin kuntien

sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuteen. Osa lisäyksestä toteutettiin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:ssä säädettyä valtion rahoitusosuutta korotettiin 0,35 prosenttiyksiköllä. Muutokset perustuvat osittain hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan 15 päivänä toukokuuta 2001 hyväksymään kannanottoon kunnallistalouden vakauden lisäämistä koskevista toimenpiteistä.

Edellä mainitun lisäksi korotettiin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosenttia vielä 0,75 prosentilla erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi. Näin ollen sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosenttia korotettiin yhteensä 1,1 prosenttiyksiköllä 24,2 prosentista 25,3 prosenttiin.

Tasausvähennyksen rajoituksen poistamiseen ja yhteisöveron jako-osuuksien muutokseen liittyvä valtion menojen väheneminen vuonna 2002 ei ollut suuruudeltaan tarkasti tiedossa ennen kuin vuoden 2000 verotuloihin perustuvat valtionosuuden tasaukset pystyttiin määrittelemään. Tästä johtuen myöskään sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen kohdennettavan lisäyksen lopullinen suuruus ei ollut tiedossa vielä vuoden 2001 syksyllä, vaan valtionosuusprosentin korotus säädettiin ennakkolaskelmien perusteella.

Valtionosuuden tasaukset on vuoden 2001 lopussa määriteltä, ja vastaavasti myös edellä mainittuihin muutoksiin perustuva valtion menojen lopullinen väheneminen on voitu laskea. Lopullisten laskelmien perusteella valtion menot vähenevät 9 285 000 euroa arvioitua enemmän. Näin ollen myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta voidaan vastaavasti korottaa vuoden 2002 alusta aiempaa arviota enemmän. Edellä mainitusta 9 285 000 euron määrästä 3 000 000 euroa ehdotetaan käytettäväksi jäljempänä mainitulla tavalla kunnan omarahoitusosuuden alentamiseen. Pääosa korotuksesta ehdotetaan kuitenkin käytettäväksi valtionosuusprosentin korottamiseen. Tällä perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosentti ehdotetaan korotettavaksi 25,3 prosentista 25,36 prosenttiin.

1.2. Kunnan omarahoitusosuus

Kuntien valtionosuuslain 4 §:n 1 momentin nojalla valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon, jos se aiheutuu esimerkiksi asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta laista tai asetuksesta. Näin ollen esimerkiksi toimeentulotuen määräytymisperusteiden muutos vaikuttaa automaattisesti valtionosuuden määrään. Sen sijaan esimerkiksi asumistuen määräytymisperusteiden muutos ei vaikuta edellä mainitun pykälän nojalla välittömästi kuntien valtionosuuden määrään, vaikka sillä olisi tosiasiallisia vaikutuksia toimeentulotukimenojen tasoon. Jotta valtion ja kuntien välinen suhde pysyisi tällaisissa muutostilanteissa kustannusneutraalina, on kunnille säädettyä asukaskohtaista omarahoitusosuutta vastaavasti tarkistettava. Edellä mainittua menettelyä on käytetty muun muassa vuoden 2002 alusta voimaan tulleen sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) yhteydessä. Osaamiskeskusten toimintaan maksettava valtionavustus otetaan *sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 a §:n 2 momentin* perusteella vastaavasti vähennyksenä huomioon kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden määrässä. Tästä periaatteesta on säädetty myös *sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain 6 §:n 2 momentissa*. Vähennys on toteutettu vuoden 2002 alusta korottamalla kuntien omarahoitusosuutta 0,58 eurolla kutakin kunnan asukasta kohden.

Kunnilla on keskeinen osuus sosiaalialan osaamiskeskustoiminnassa.

Osaamiskeskustoiminta poikkeaa kuitenkin luonteeltaan kuntien normaalista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuotannosta, jonka kustannuksia valtionosuuden on tarkoitettu kattavan. Osaamiskeskusten toiminnassa korostuu palvelujen ja asiantuntemuksen kehittäminen ja toimintaan osallistuvat kuntien lisäksi keskeisimmin yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Näin ollen on perusteltua ehdottaa purettavaksi edellä mainittu kytkentä sosiaalialan osaamiskeskusten valtionavustuksen ja kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten omarahoitusosuuden korotuksen välillä. Edellä mainitut sosiaali-

ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 a §:n 2 momentti ja sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain 6 §:n 2 momentti ehdotetaan siten kumottaviksi. Tämä merkitsisi jatkossa sitä, että sosiaalialan osaamiskeskuksille suoritettava valtionavustus olisi itsenäinen erä, jota ei otettaisi huomioon määrättäessä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta ehdotetaan korotettavaksi yhteensä 9 285 000 eurolla. Tästä määrästä 3 000 000 euroa käytettäisiin edellä mainituin tavoin kunnan omarahoitusosuuden alentamiseen määrällä, joka vastaa sosiaalialan osaamiskeskustoimintaan maksettavaa valtionavustusta. Loppuosa eli 6 285 000 euroa käytettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosentin korottamiseen yhteensä 0,06 prosenttiyksiköllä 25,36 prosenttiin vuonna 2002.

Ehdotettu kytkennän purkaminen osaamiskeskustoiminnan valtionavustuksen ja kuntien valtionosuuden välillä merkitsee kuntien omarahoitusosuuden alenemista 0,58 eurolla asukasta kohden.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Se perustuu valtionosuusprosentin korottamisen osalta hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan 15 päivänä toukokuuta 2001 hyväksymään kannanottoon kunnallistalouden vakauden lisäämistä koskeviksi toimenpiteiksi.

Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valtionosuuden maksamisesta säädetään kuntien valtionosuuslain 17 §:ssä. Pykälää sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 32 §:n nojalla myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien maksamisessa. Valtionosuudet maksetaan ministeriöittäin valtionavun saajalle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena, viimeistään kuukauden 11 päivänä.

Ehdotuksen mukaista korotettua valtionosuusprosenttia ja kuntien omarahoitusosuuden alentamista sovellettaisiin takautuvasti vuoden 2002 alusta lukien määräytyvään sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen. Tarkoituksena on, että kuntien vuoden 2002 sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta koskevaa päätöstä tarkistetaan korotettua valtionosuusprosenttia ja alenevaa omarahoitusosuutta vastaavalla tavalla. Tällä perusteella määrätään myös valtionosuuden kuukausittaisten maksuerien uusi suuruus. Vuoden 2002 alkukuukausien ajan kunnille on maksettu valtionosuutta aiemman valtionosuusprosentin ja omarahoitusosuuden mukaan määrättyinä kuukausierinä. Tarkoituksena on, että uusien perusteiden mukaan määrättävien kuukausierien ja jo maksettujen alempien kuukausierien välinen erotus maksetaan kyseiseltä ajalta kunnille takautuvasti sen ensimmäisen kuukausierän yhteydessä, joka voidaan määrätä uusien laskentaperusteiden mukaisesti. Mainitusta periaatteesta ehdotetaan säädettäväksi erikseen voimaantulosäännöksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat laki-ehdotukset:

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/1992) 45 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1409/2001, ja *muutetaan* 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1409/2001, seuraavasti:

18 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 74,64 prosenttia ja valtion osuus 25,36 prosenttia. Jos vuotuinen kustannustason muutos on kuntien valtionosuuslain 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan tämä huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa siten, että valtion osuus pienenee asianomaisten vuosien alennettua kustannustason tarkistusta vastaavasti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2002.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta korotetaan tässä laissa säädettyä valtionosuusprosenttia ja kunnan omarahoitusosuutta vastaavaksi vuoden 2002 alusta lukien. Sen estämättä, mitä kuntien valtionosuuslain 17 §:n 1 momentissa ja tämän lain 32 §:n 3 kohdassa säädetään, suoritetaan korotettujen kuukausierien ja jo ennen lain voimaantuloa maksettujen vuoden 2002 valtionosuuden kuukausierien välinen erotus takautuvasti kunnille sen ensimmäisen valtionosuuden kuukausierän yhteydessä, joka määrätään tässä laissa säädetyn perustein.

2.

Laki

sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain 6 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 13 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1230/2001) 6 §:n 2 momentti.

2 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2002.
Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen vaikuttava omarahoitussuus lasketaan tämän lain mukaisesti vuoden 2002 alusta lukien.

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Eva Biaudet*

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/1992) 45 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1409/2001, ja muutetaan 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1409/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 74,7 prosenttia ja valtion osuus 25,3 prosenttia. Jos vuotuinen kustannustason muutos on kuntien valtionosuuslain 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan tämä huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa siten, että valtion osuus pienenee asianomaisten vuosien alennettua kustannustason tarkistusta vastaavasti.

Ehdotus

18 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 74,64 prosenttia ja valtion osuus 25,36 prosenttia. Jos vuotuinen kustannustason muutos on kuntien valtionosuuslain 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan tämä huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa siten, että valtion osuus pienenee asianomaisten vuosien alennettua kustannustason tarkistusta vastaavasti.

45 a §

Kunnan omarahoitusosuuden korottaminen

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetussa laissa (1230/2001) tarkoitettujen osaamiskeskusten toimintaan myönnetyn valtionavustuksen kokonaismäärä vähentää vastaavalla summalla tämän lain 10 §:n mukaan määräytyvää käyttökustannusten valtionosuutta. Vähennys toteutetaan korottamalla kunnan omarahoitusosuutta vuodesta 2002.

(2 momentti kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 200.
Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon

valtionosuutta korotetaan tässä laissa säädettyä valtionosuusprosenttia ja kunnan omarahoitusosuutta vastaavaksi vuoden 2002 alusta lukien. Sen estämättä, mitä kuntien valtionosuuslain 17 §:n 1 momentissa ja tämän lain 32 §:n 3 kohdassa säädetään, suoritetaan korotettujen kuukausierien ja jo ennen lain voimaantuloa maksettujen vuoden 2002 valtionosuuden kuukausierien välinen erotus takautuvasti kunnille sen ensimmäisen valtionosuuden kuukausierän yhteydessä, joka määrätään tässä laissa säädettyin perustein.

2.

Laki

sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain 6 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Valtionavustuksen määräytymisperusteet

Valtionavustuksen kokonaismäärä vähennetään kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudesta siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 45 a §:ssä säädetään.

(2 momentti kumotaan)

1 §

Tällä lailla kumotaan sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 13 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1230/2001) 6 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuteen vaikuttava omarahoitusosuus lasketaan tämän lain mukaisesti vuoden 2002 alusta lukien.
